

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen
SOTE-muutostuki 2021-2023 -suunnitelma

Sisällys

TAUSTA JA TARVE	3
TAVOITTEET	4
KOHDERYHMÄT JA SIDOSRYHMÄT	5
Kohderyhmät.....	5
Sidosryhmät.....	5
TEHTÄVÄT JA TOTEUTUS.....	6
Järjestöjen SOTE-muutostuen ohjausryhmä	6
Järjestöjen SOTE-muutostuen tehtävät	6
Järjestöjen SOTE-muutostuen toiminta ja toimenkuvat.....	7
Järjestöyhteistyö	8
Järjestö-julkinen yhteistyö	9
Muutostuen toteutus Uudellamaalla.....	9
ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN	10
Tarvekartoitus	10
Muutostuen prosessiarviointi.....	10
Työntekijöiden hyvinvoinnin arviointi	10
Tulosten kokonaisarviointi.....	10
Innokylä	10
VIESTINTÄ.....	11
RISKIT JA NIIDEN HALLINTA	12

TAUSTA JA TARVE

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman 10.12.2019 mukaan hallitus käynnistää sosiaali- ja terveyspalveluiden rakenneuudistuksen (sote-uudistus) valmistelun osana oikeudenmukaisen, yhdenvertaisen ja mukaan ottavan Suomen strategista kokonaisuutta. Hallitusohjelman mukaan maakunnat tuottavat palvelut pääosin julkisina palveluina. Yksityinen ja kolmas sektori toimivat täydentävinä palveluiden tuottajina.

15.6.2020 valtioneuvosto julkaisi hallituksen esitysluonnokset eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskeviksi lainsäädännöksi. 15.10.2020 STM lähetti lainsäädännön arviointineuvostolle lausuntopäätteen pohjalta tarkistetun hallituksen esityksen eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskeviksi lainsäädännöksi. Tässä suunnitelmassa käytetään lakisäätetyn sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuutahosta käsitettä hyvinvointialue. Alueellisen toiminnan kuvauksessa käytetään myös käsitettä maakunta.

Sote-uudistus on organisoitu maakunnallisesti ja tapahtuu valtakunnallisessa ohjauksessa. Osapuolet ovat neuvotteluissaan sopineet yhteistyöstä sosiaali- ja terveysjärjestöjen tukemiseksi maakunnissa sekä valtakunnallisesti sote-uudistukseen varautumisessa, valmistautumisessa ja siihen vaikuttamisessa.

TAVOITTEET

- Sosiaali- ja terveysalan kansalaisjärjestöjen rooli ja toimijaverkostot kuntien ja hyvinvointialueiden kumppaneina kansalaisten sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi vakiintuvat osaksi suomalaista yhteiskuntaa sote-uudistuksessa alusta lähtien.
- Julkinen valta tunnistaa ja tunnustaa järjestötoiminnan merkityksen sote-palvelutuotannossa sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, ja järjestöjen rooli näiden tehtävien toteuttamisessa on selkiytynyt.
- Hankkeen myötä järjestöjen tietojohdantamista ja toiminnan näkyväksi tekemistä on vahvistettu tukemalla kansallisen tietopohjan yhdenmukaistamista.

KOHDERYHMÄT JA SIDOSRYHMÄT

Kohderyhmät

Järjestöt

- Maakunnalliset järjestöjen viralliset edustusrakenteet
- Maakunnalliset sosiaali- ja terveysjärjestöverkostot
- Valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen aluetyöntekijät.
- Sosiaali- ja terveysjärjestöt

Julkinen

- Kuntien ja hyvinvointialueiden ohjaukseen valtakunnallisella tasolla vaikuttavat virkamiehet, poliittiset päättäjät ja etujärjestöt.
- Sote-uudistuksesta ja tietojohdamisesta vastaavat virkamiehet ministeriöissä ja keskusvirastoissa
- Hyvinvointialueiden rakenneuudistus- ja tulevaisuuden sotekeskushankkeiden osallisuudesta ja järjestöyhteistyöstä vastaavat henkilöt
- Kuntien hyte-työstä vastaavat henkilöt

Sidosryhmät

- STEA
- Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunta
- Valtakunnalliset sosiaali- ja terveysjärjestöt / SOSTEn verkostot
- Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta

TEHTÄVÄT JA TOTEUTUS

Järjestöjen SOTE-muutostuen ohjausryhmä

Järjestöjen SOTE-muutostukea koordinoi ohjausryhmä, johon kukin osapuoli ja STEA nimeävät yhden jäsenen. SOSTE nimeää ohjausryhmän puheenjohtajan. Ohjausryhmä vastaa siitä, että rinnakkaishankkeessa noudatetaan yhteisesti sovittuja periaatteita ja tätä hankesuunnitelmaa.

Järjestöjen SOTE-muutostuen tehtävät

Järjestöjen SOTE-muutostuen valtakunnalliset tehtävät ovat:

1. Seurata palvelujen järjestämistä vastuun siirtoa kansallisella tasolla ja vaikuttaa siihen liittyviin kysymyksiin järjestöjen näkökulmasta.
2. Huolehtia kansallisen järjestöjen yhteistyön tiekartan valmistelusta.
3. Tukea kansallisen tietopohjan yhdenmukaistamista.
4. Huolehtia kansallisen valmistelun tilannekuvan laatimisesta ja ylläpitämisestä.
5. Lisätä vuoropuhelua alueiden ja kansallisten toimijoiden kesken.
6. Käydä läpi muuttuvaa lainsäädäntöä ja materiaalia ja muokkaa sitä järjestöjen viestintäkäytön alueilla ja maakunnissa.
7. Tukea lainsäädäntövalmistelun ja alueellisen valmistelun yhteensovittamista järjestöjen näkökulmasta.
8. Vastata muista kansallisen ja alueellisen valmistelun yhteensovittamiseen liittyvistä tehtävistä järjestöjen näkökulmasta.
9. Vastata hankkeen valtakunnallisesta viestinnästä ja tukee viestintälinjausten toimeenpanoa.

Järjestöjen SOTE-muutostuen maakunnalliset tehtävät ovat:

10. Huolehtia alueellisen valmistelun tilannekuvan laatimisesta ja ylläpitämisestä.
11. Tukea sote-järjestöjen osallistumista alueelliseen rakenneuudistuksen ja Tulevaisuuden sote-keskuksen valmisteluun ja toimeenpanoon maakunnissa.
12. Tukea sote-järjestötoiminnan yhdyspintojen kehittämistyötä maakunnissa.
13. Tukea valtakunnallisten liittojen ja näiden aluetyöntekijöiden osaamista ja kiinnittymistä soteuudistukseen.
14. Vastata hankkeen osa-alueiden alueellisesta tiedottamisesta.

Järjestöjen SOTE-muutostuen toiminta ja toimenkuvat

Järjestöjen SOTE-muutostuen käynnistyttyä muutostuessa on 10 työntekijää, jotka kokoontuvat säännöllisesti (palaverit ja yhteiset tekniset alustat) ja käyvät tiivistä vuoropuhelua muutostuen edetessä sekä hyödyntävät tarvitsemiaan asiantuntijoita. Yhteisesti rakennettujen pelisääntöjen avulla huolehditaan siitä, että muutostuen tavoitteet toteutuvat tasapuolisesti koko Suomessa.

Valtakunnallista tehtävää toteuttavat 3 työntekijää huomioivat maakunnista tulevan tilannekuvan osaksi omaa työtään ja 7 alueellista työntekijää rakentavat tilannekuvaa yhdessä valtakunnallisen tiedontuotannon kanssa.

Muutostuen valtakunnallisesta osuudesta vastaa SOSTE, joka myös koordinoi kokonaisuutta. SOSTE hakee ja osoittaa tämän kokonaisuuden hoitamiseen 3 htv:n henkilöresurssin.

SOSTEn kansalliseen koordinaatioon kuuluvien henkilöiden tehtävänkuvat ovat seuraavat:

- *Hankepäällikkö*: Hankepäällikkö vastaa Järjestöjen sote-muutostuki -hankkeesta hankesuunnitelman ja yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti.
- *Viestinnän erityisasiantuntija*: Viestinnän erityisasiantuntijan tehtävänä on hankkeen ulkoisen ja sisäisen viestinnän suunnittelu, toteutus, arviointi ja kehittäminen sekä sisällöntuotanto viestinnän kanaviin.
- *Tutkija*: Tutkija tuottaa tietoa kansallisen järjestötietopohjan vahvistamiseksi ja edistää järjestöjen toimintaa koskevan tiedon pääsyä tietojohdamisen rakenteisiin. Tutkija tekee selvityksiä ja kyselyitä, jotka vastaavat sote-muutostukiorganisaation tiedontarpeisiin.

SOSTEn muutostuen työntekijät toimivat tiiviissä yhteistyössä aluekoordinaattoreiden kanssa ja heillä on käytettävissään SOSTEn erityisasiantuntijoiden asiantuntija-, verkottumis- ja vaikuttamistuki.

Maakuntakokonaisuuden hakee Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, joka hakee 7 htv:n henkilöstöresurssin ja delegoi sen kuudelle eri alueelliselle vastuutaholle.

Alueelliset vastuutahot ja alueet ovat:

Yta=yhteistoiminta-alue

Ejy ry (Uusimaa, 2 htv), Kymen Karjalan sosiaali- ja terveysturva ry (Kymenlaakso, Päijät-Häme ja Etelä-Karjala), Artteli kumppanuusyhdistys ry (Tays Erva), Satakunnan yhteisökeskus ry (TyksErva), Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys ry (KysErva), Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry (OysErva)

Aluekoordinaattorien tehtävänkuvat ovat:

- säännöllisen tilannekuvan luominen ja ylläpitäminen ja tästä viestiminen Sostelle
- yhteydenpito olemassa oleviin maakunnallisiin yhteistyörakenteisiin

- yhteistyössä maakuntien yhteistyörakenteiden kanssa soterakenteisiin vaikuttaminen järjestönäkökulmasta
- yhteistyörakenteiden tuki niihin maakuntiin, joissa sitä ei ole
- liittojen aluetyöntekijöiden kokoaminen ja kokoontumisiin osallistuminen
- muiden maakuntien hyvien käytäntöjen levittäminen omalla alueella
- oman alueen toiminnasta raportointi ja arviointiin osallistuminen
- hankkeen yhteistyökokouksiin ja keskinäiseen viestintään osallistuminen

Järjestöyhteistyö

Jokaisella aluekoordinaattorilla (pl Uusimaa) on työalueenaan useampi maakunta. Aluekoordinaattori luo yhteistyösuhteet kaikkien maakuntien järjestöyhteistyörakenteisiin, joita ovat:

- Pohjois-Karjala: Järjestöasiain neuvottelukunta JANE, järjestöjen kumppanuuspöytä
- Pohjois-Savo: järjestöneuvosto ja sen Sote-työryhmä
- Etelä-Savo: järjestöneuvottelukunta YhES
- Pohjois-Pohjanmaa: Järjestöneuvottelukunta
- Lappi: Järjestöneuvottelukunta
- Uusimaa: Kumaja-verkosto
- Kymenlaakso: Maakunnallinen järjestöryhmä
- Päijät-Häme: Järjestöneuvottelukunta perusteilla
- Etelä-Karjala: Kumppanuuspöytä
- Pirkanmaa: Pirkanmaan sosiaali- ja terveystyöryhmien järjestöfoorumi
- Varsinais-Suomi: Varsinais-Suomen sosiaali- ja terveystyöryhmien järjestöjen neuvottelukunta
- Etelä-Pohjanmaa: Järjestöyhteistyöryhmä EMMY
- Keski-Pohjanmaa: Järjestöjen pyöreä pöytä ja sen Järjestöjen työryhmä
- Kainuu: Järjestöasiain neuvottelukunta (perusteilla)
- Satakunta: Järjestöjen neuvottelukunta ja sen sotetyöryhmä
- Pohjanmaa: Pohjanmaan järjestöneuvottelukunta
- Kanta-Häme: Järjestöneuvottelukunta
- Keski-Suomi: Järjestöjen ja maakunnan kumppanuuspöytä

Aluekoordinaattori osallistuu säännöllisesti yhteistyörakenteiden työskentelyyn ja tuo siihen yhteisesti sovittavia tavoitteita. Tässä toimitaan joustavasti toimintaympäristön muutosta vastaavasti ja maakuntien erityisilanteet huomioiden.

Niiden maakuntien osalta, joissa ei vielä ole vakiintuneita yhteistyörakenteita, hyödynnetään muiden maakuntien kokemuksia ja aluekoordinaattori tukee yhteistyörakenteiden syntymistä.

Aluekoordinaattori kutsuu koolle tai osallistuu säännöllisesti valtakunnallisten liittojen aluetyöntekijöiden tapaamisiin, joissa aluetyöntekijät saavat päivittyvää tietoa maakuntien tilanteesta ja joissa he voivat tuoda omien substanssialojensa tarpeet ja viestit osaksi maakuntayhteistyön kehittämistä.

Aluekoordinaattori kokoaa yhteistyössä maakuntien järjestörakenteiden kanssa muut järjestöverkostot yhteiseen vuoropuheluun.

Järjestö-julkinen yhteistyö

Aluekoordinaattori luo yhteydet kunkin maakunnan Tulevaisuuden sotekeskuksen vastuuhenkilöihin järjestöyhteistyön osalta yhteistyössä maakuntien järjestörakenteiden kanssa.

Yhteistyössä SOSTEn kanssa luodaan toimiva yhteys THL:n aluekoordinaattoreihin.

Tältä pohjalta rakentuu täydentyvä alueellinen tilannekuva, jota kehitetään eteenpäin SOSTEn ja maakuntien yhteistyössä.

Tavoitteena on, että järjestöjen, SOTE-maakunnan tai vastaavan sekä kuntien välille syntyy sopimus tai suunnitelma, jossa vahvistetaan järjestöjen rooli ja turvataan toimintaedellytykset. Tämä laaditaan laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Muutostuen toteutus Uudellamaalla

Käyttötarkoitus

1. Turvataan järjestöjen avustusmäärärahat SOTE järjestämisvastuun siirtyessä kunnilta maakuntiin. Kehitetään ja otetaan käyttöön sotekeskuksissa avustusmäärärahojen budjetointi, haku- ja jakamiskäytännöt.

2. Mallinnetaan ja tuotteistetaan pääosin EJY ry:n Ak2 rahoituksella julkisen sektorin ja järjestöjen väliset yhteistyökäytännöt: 1) Julkisen sektorin asiakkaiden neuvonta kansalais- ja järjestötoiminnan pariin (palveluohjaus toimeksi.fi-palvelun avulla) ja 2) Kansalais- ja järjestötoiminta julkisen sektorin tiloissa ja tapahtumissa.

Tuetaan edellä mainittujen toimintamallien käyttöönottoa ja juurtumista tulevaisuuden sotekeskusten (Helsinki, Itä-Uusimaa, Keski-Uusimaa, Länsi-Uusimaa ja Vantaa-Kerava) valitsemissa teemoissa eri puolella Uuttamaata.

3. Tuodaan esille järjestöjen tarjoama tuki eri kohderyhmille ja järjestöjen tarjoamat osallistumismahdollisuudet Uudellamaalla. Kehitetään erityisesti järjestöjen toimintatiedon keräämistä, tilastointia ja hyödyntämistä esim. hyvinvointikertomuksissa.

ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

SOTE-muutostuelle tehdään toiminnan alkaessa oma tarkempi arviointisuunnitelma.

Tarvekartoitus

SOTE-muutostuen toiminnan alussa kohderyhmiltä selvitetään tarpeet ja odotukset muutostuen osalta. Tämän kartoituksen perusteella SOTE-muutostuen organisaatio kehittää tarvittavia toimintamalleja hankesuunnitelman linjausten mukaisesti.

Muutostuen prosessiarviointi

Järjestöjen SOTE-muutostuen prosessin onnistumisen arviointi toteutetaan tarpeen mukaan muutamana kerran vuodessa. Tämä arviointi pohjautuu yhteiseen arviointikriteeristöön, jota arvioidaan kolmiportaisella "liikennevalo"-asteikolla.

Arvioinnin avulla saadaan tietoa hankkeen etenemisen kokemuksista olennaisilta kohde- ja sidosryhmiltä sellaisella aikavälillä, joka mahdollistaa hankekokonaisuuden toiminnan kehittämisen ja suuntaamisen nopealla aikataululla heti alusta asti.

Työntekijöiden hyvinvoinnin arviointi

Muutostuen organisaation työntekijöiden hyvinvointia arvioidaan säännöllisesti hankkeen aikana ns. pulssikyselyllä. Pulssilla mitataan yhteisen organisaation toimivuutta, työntekijöiden hyvinvointia ja työntekijöiden kokemaa luottamusta. Kyselyn tulosten perusteella ohjausryhmä kehittää muutostuen toimintaa.

Tulosten kokonaisarviointi

Kansallisen koordinaation osana toimii ulkopuolinen arviointi. Tämä arviointikokonaisuus suunnitellaan yhdessä arvioinnin toteuttajan kanssa. Arvioinnin tavoitteena on mitata hankekokonaisuudessa syntyneitä tuloksia.

Innokylä

Innokylä -palvelua käytetään SOTE-muutostuen yhteiskehittämisen alustana. Kokonaisuudessa hyödynnetään Innokylän työkaluja ja menetelmiä ja toimintamallit kuvataan palveluun.

VIESTINTÄ

SOTE-muutostuelle tehdään toiminnan alkaessa oma viestintäsuunnitelma.

Muutostuen viestintä koostuu seuraavista kokonaisuuksista ja niistä vastaa muutostuen viestintäerityisasiantuntija yhdessä aluekoordinaattoreiden kanssa:

- Koordinoidaan hankekokonaisuuden sisäistä ja ulkoista viestintää
- Käydään läpi muuttuvaa lainsäädäntöä ja materiaalia ja muokataan sitä järjestöjen viestintäkäyttöön alueilla ja maakunnissa.
- Vastataan hankkeen osa-alueiden alueellisesta tiedottamisesta.

RISKIT JA NIIDEN HALLINTA

1. Riski: Monen eri organisaation yhteinen kokonaisuus jää epäselväksi ja hajanaiseksi ja muutostukea halutaan ohjata monesta eri suunnasta varsinaisen ohjausryhmän lisäksi

Hallinta: Ohjausryhmän työskentelylle ja pelisäännöille tehdään selkeä ohjeistus. Ohjausryhmän työskentelee tiiviillä rytmillä ja viestii toiminnastaan avoimesti. Muutostuen työntekijöiden hyvinvointia ja kokemusta toiminnan onnistumisesta mitataan säännöllisesti ja toimintaa kehitetään siltä pohjalta.

2. Riski: SOTE-muutostuki ei saa sosiaali- ja terveysjärjestöjä mukaan yhteiseen kokonaisuuteen ja julkinen toimija ei tiedä kenen kanssa yhteistyötä pitäisi hyvinvointialueella tehdä.

Hallinta: Tiivis prosessi -arviointi keskeisiltä kohde- ja sidosryhmiltä mahdollistaa tiedon keräämisen heti kokonaisuuden alusta asti ja toiminnan kehittämisen ja suuntaamiseen oikeaan suuntaan. Keskeiset sidosryhmät pidetään tiiviisti mukana kokonaisuudessa arvioinnin ja viestinnän avulla.

3. Riski: Uusimaa on niin erilainen alue, että valitut toimintamallit eivät palvele Uudenmaan alueella toimivien SOTE-järjestöjen tarpeita.

Hallinta: Uudenmaan ja pääkaupunkiseudun erityisyys tunnistetaan ja tunnustetaan hankkeen alkaessa, sekä toimintamalli sovitetaan toimintaympäristöön.